

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

ZEHRA BETÜL TİNKİR

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, I. Dönem Mezun Öğrenci.
Ankara, Türkiye
Social Sciences University of Ankara,
Faculty of Divinity, 1st Term Graduate Student.
Ankara, Turkey

Türü: Makale

ORCID 0000-0002-0704-612X

zehra.betul19@outlook.com

Geliş Tarihi: 22 Mayıs 2023 | **Yayın Tarihi:** 21 Aralık 2023

1. Makale

Atıf/Citation: Tinkir, Z. B. (2023). "Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak". *Genç Atebe Dergisi* 4, 9-19

Özet

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş döneminde başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun muhtelif mekânlarında pek çok âbidevî yapı, mezar taşı, türbe, çeşme veyahut mimari açıdan karakteristik özelliklere sahip olan konaklar yıllar içerisinde dönemin siyasi, sosyal ve kültürel dinamiklerine bağlı olarak değişime uğramıştır. Ahmet Süheyl Ünver 1898-1986 yıllarında İstanbul'da yaşamış, birbirinden farklı sanat dallarıyla meşgul olması sebebiyle "hezarfen" olarak anılmış bir doktordur. Doktorluk mesleğinin yanında tezhip, hat, minyatür, katı', resim ve ebru sanatlarıyla da meşgul olan Ünver bilhassa yeteneğini, kaybolma ihtimali bulunan yapıların resmini çizmek ve hakkında bilinen malumatları toplamak suretiyle kullanmıştır. Kendi varlığını anlamlı hâle getirmek amacıyla bir ömür süren Ünver, tabiri caizse sanatla varolmuş; güzelin peşinden koşmuştur. Bu çalışmada Ünver'in hayat serüveni ana hatlarıyla kronolojiye dikkat edilerek aktarılmaya çalışılmış, tarihî veriler Ünver'in anılarıyla ve ona tesadüf etmiş kişilerin anlatımlarıyla zenginleştirilmiştir. Ayrıca onun manevi arayışlarına ve sanat üslubuna yer verilerek kişisel yönlerinin daha iyi tanınması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Süheyl Ünver, Sanat, Medeniyet, Kültür, Arayış.

Abstract

During the transition from the Ottoman Empire to the Republic, many monumental buildings, tombstones, tombs, fountains or mansions with architecturally characteristic features in various places of Anatolia, especially Istanbul, have changed over the years depending on the political, social and cultural dynamics of the period. Ahmet Süheyl Ünver was a doctor who lived in Istanbul between 1898 and 1986 and was known as "hezarfen" due to his involvement in different branches of art. Ünver, who was also engaged in the arts of illumination, calligraphy, miniature, solid painting and marbling, in addition to his profession as a doctor, used his talent by drawing pictures of structures that were likely to be lost and collecting known information about them. Ünver, who spent a lifetime aiming to make his own existence meaningful, existed through art, so to speak; He ran after beauty. In this study, Ünver's life adventure has been tried to be conveyed in outline, paying attention to chronology, and historical data has been enriched with Ünver's memories and the narratives of people who came across him. In addition, it is aimed to better recognize his personal aspects by including his spiritual quests and artistic style.

Keywords: Süheyl Ünver, Art, Civilization, Culture, Odyssey.

Giriş

“Herkesin bir mesleği olmalı bir de meşgalesi. O meşgale bütün kültürümüzdür” düsturuyla hayatını imar etmiştir Süheyl Ünver. Yetiştirdiği konakta sevdiklerinin ve dahi kendisinin sıkça hastalanması üzerine doktorluk mesleğini merak etmiş; neticede bu merakının peşinden gitmiştir. Genç bir tıbbiyeli iken Üsküdarlı Hoca Ali Rıza ile yollarının kesişmesiyle artık bir daha engelleyemeyeceği sanat tutkusu gelişmiş; böylelikle hayat boyu kendisine yoldaş olacak meşgalesini ehil kimselerden öğrenmiştir. Sanatın kendisini inceletirdiğini ve böylelikle rikkat ve dikkat sahibi bir hâle evrildiğini dile getiren Ünver, manevi arayışlar neticesinde Balıkesirli Abdulaziz Mecdi Tolun'a mülâki olmuştur. Hayatının belli aşamalarında karşılaştığı hususiyet sahibi şahıslar; akl-ı selim, zevk-i selim ve kalb-i selim olma yolunda ona rehber olmuşlar; yolunu aydınlatmışlardır.

Bu çalışma Ünver'in hayatını, vasiyetini, sanat üslubu ve manevi arayışlarını konu edinmektedir ve bu bağlamda dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Ünver'in hayatı birbirini takip eden alt başlıklarla birlikte kronoloji dikkate alınarak yazılmıştır. Ayrıca tarihi verileri sıralarken Ünver'in yaşadığı anılara ve kendi dilinden anlatımlara yer verilerek kronolojik verilerin zenginleştirilmesi hedeflenmiştir. Yazım aşamasında edebî bir dil kullanılmasına dikkat edilmiş; böylelikle kuru bir kronoloji aktarımından kaçınılmıştır. İkinci bölümde Ünver'in vasiyetine yer verilerek onun hayata yüklediği anlam okura aktarılmış; böylelikle okurun da Ünver'in yaşamından kendisine dersler çıkarması amaçlanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Ünver'in hayatına anlam katan tasavvuf büyüklerine yer verilmiş; manevi arayışları Ünver'in dilinden aktarılmıştır. Son bölümde ise Ünver'in sahip olduğu birikimler neticesinde gelişen kendine has sanat üslubu aktarılmaya çalışılmıştır.

Buna ek olarak çalışma “bir sanatkâr hayatı nasıl yaşar?” sorusu neticesinde hazırlanmıştır. Bu amaçla Ünver'in hayatı farklı açılardan incelenmiş; gösterdiği bu çabayla neyi murâd ettiği idrak edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın “sanat üslubu” başlığı ele alınırken onun yaptığı suluboya, tezhip vb. çalışmalarını farklı yönlerden incelenmiş, eserlerine aşina olunduktan sonra yazım aşamasına geçilmiştir. Bu bağlamda Süheyl Ünver'i tanıma ve tanıtma yolunda büyük çaba sarf eden talebesi Ahmet Güner Sayar'ın iki kült eserine başvurulmuştur. Çalışmanın büyük çoğunluğunda Sayar'ın eserlerinden istifade edilmiş, Gülbün Mesara'nın aktarımları dikkate alınmıştır. Ünver'in yanında yıllarını geçiren kimselerin kaleme aldıkları eserlerden yararlanmak bu çalışmadaki hata payını azaltmıştır. Ayrıca Ünver'in kendi elleriyle hazırladığı defterlerinden ve talebeleriyle yazıştığı mektuplarından faydalanılmıştır.

Ünver'i daha iyi anlatabilmek amacıyla onunla yapılan röportajlar incelenmiş, talebelerinin katıldığı konferans kayıtları dinlenmiştir.

1. Ahmet Süheyl Ünver'in Hayatı

1.1. Çocukluğu ve İlk Gençlik Yılları

Süheyl Ünver köklü bir ailenin çocuğu olarak İstanbul Haseki'de sanatın ve kültürün derin bir şekilde yaşandığı bir konakta 17 Şubat 1898'de dünyaya gelmiştir. Babası II. Abdülhamid dönemi Posta ve Telgraf Nezâreti İstanbul Muhâberât-ı Umûmiyye müdürü Tirnovalı Mustafa Enver Bey'dir.¹

¹ Ahmet Güner Sayar, “Ahmet Süheyl Ünver”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/350.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

Mustafa Enver Bey bürokrasiyle ilgili olduğu kadar sanatta da nüfuz sahibidir. Öyle ki rikâ‘ stilinde meşk etmekle birlikte, Bahariye Mevlevîhanesi mutribi Mehmed Zekai Dede Efendi'den usul dersi; Hüseyin Fahreddin Dede'den de ney dersleri almıştır.² Annesi ise son dönem İstanbul'unun ünlü hattatlarından Mehmet Şevki Efendi'nin kızı Safiye Rukiye Hanım'dır. Rukiye Hanım, içerisinde hat meşklerinin yapıldığı bir evde kendini geliştirmiş kültürlü bir İstanbul hanımefendisidir.

Estetik zevkleri son derece gelişmiş hususiyet sahibi bir anne ve babanın evladı olarak dünyaya gelen Ünver, nihayet okul çağına ermiştir. Mustafa Enver Bey'in çalışma koşulları nedeniyle Sarıyer'de uygun bir mektep bulunmadığı için eğitimine bir süre evde devam etmiş, 1908 yılında Menbau'l-İrfan'a gitmeye başlamıştır. Henüz 10 yaşındayken 29 Mart 1909 günü babasını kaybeden Ünver, bu durumu şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Ben on yaşıma gelince babam vefat etti... Bütün bunlar benim ruhumda çöküntü hasil etmedi, yavaş yavaş bunu hazmetmeye başladım. Babamın ölmesine hâlâ müteessirim, ama onun ölmesi benim tavazzuhumda, teşekkülümde birtakım değişikliklere sebep oldu. Hayatı anladım ve insanın kendisiyle ilgili hususları ihmal etmemesi gerektiğini öğrendim. Her şeyi benim kendim yapmam lazım geldiğini anladım.”³

Ünver vefat haberini büyük bir hüznü ile karşılamış ancak bu durum ruhi anlamda bir çöküş yaşamasına mahal vermemiştir. Bugünden sonra ailesine kol kanat germesi gerektiğini anlamış; hayatı kaçırmamak ve kendini ihmal etmemek noktasında sözler vermiştir. Verdiği bu söz hayat boyu hâmişi olmuş; meşgale edinmek noktasında yılları bulacak bir arayışın içerisine sürüklemiştir.

Bir şeyleri kaydetme tutkusu henüz çocukken evlerinde bulunan el yazması kitapların süslemelerini inceleyip taklit etmekle başlamıştır. Bu haslet yıllar geçtikçe bir meleke haline gelmiş ve Ünver bu alışkanlığı nasıl kazandığını şu sözlerle ifadeye koymuştur:

“Çocukluğumdan bu yana babamın not defterini görürdüm. Hatta bunlardan birini yanına almıştı. Bir Cuma idi. Fatihten ilerde Çarşamba'da sevdiği, devrin yüksek âlimlerinden yaşlıca zâtı ziyaretten dönüyorduk. Beyazıt Camii içinden girilen Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Kütüphanesi'ne girdik. Sene 1906. Babam defterine bir el yazması kitaptan yanında taşıdığı hokka ve kalemiyle notlar aldı. İşte hayatımın programı böyle başladı. Artık ben de bu usulü severek benimsedim. Peki, ne yaptım? Okuduklarımı, yaptıklarımı yazmayı esas tuttum.”⁴

Ünver Menbau'l-İrfan'a devam ettiği yıllarda Nazmi Töre'den Arapça dersleri almıştır. Bu dersler hem kendisine ilmî anlamda katkı sağlamış hem de hayatının mihengini oluşturan not alma, bir şeyleri kaydetme alışkanlığını kazandırmıştır.

1911 yılında Menbau'l-İrfan'dan mezun olan Ünver aynı yıl Mercan İdadisi'ne kayıt yaptırmaya hak kazanmıştır. Burada son sınıf öğrencisi iken resim hocası Binbaşı Kemâl Bey, Ünver'in resme olan kabiliyetini keşfetmiş ve Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey ile tanıştırmıştır. Ünver bu tanışmayı şu ifadelerle kaydetmiştir:

² Elif Naime Arslanoğlu, *Ahmet Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ne Bağışladığı Defterlerde İstanbul Notları* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 4.

³ Turan Can, “Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (1898-1986) Kendi Dilinden Kısaca Hayatı”, *Türk Yurdu Dergisi* 318 (Şubat 2014), 72-73.

⁴ Nihal Ağırbaş, “Kendi Gök Kubbeimiz 11. Bölüm Ord. Prof. Süheyl Ünver”, *YouTube* (7 Nisan 2015), 00:04:51-00:05:30.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

“(Kemal Bey) beğendiği bir çalışmamı resim hocası Üsküdarlı Ali Rıza Bey’e gösterip, ‘Hoca ona bir resim yap da götüreyim, görünce hevesi artar, çok kabiliyeti var’ demiş. Bir gün bana derste hayatım boyunca elimden bırakamayacağım bu büyük üstadın hediyesi iki karakalem resmi getirdi verdi. Ne derece sevindiğimi tarif edemem.”⁵

1.2. Tıp Tahsili ve Sanat Hevesi

Mercan İdadisi’nden 1914 yılında mezun olan Ünver aynı yıl Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye’nin öğrenci alacağını işitmiştir. Hatırın sayılır kimselerin aracılığıyla kayıt yaptırmış ancak okulun yatılı olması sebebiyle çok geçmeden okuldan ayrılmaya mecbur kalmıştır. Fakat ilerleyen yıllarda kendisine bu konu hakkında soru sorulduğunda ruhen askeri tıbbiyeli olduğunu her zaman dile getirmiştir. Tıp tahsiline Dârülfünun Tıp Fakültesi’nde devam eden Ünver 1920 yılında lisans eğitimini tamamlamış; hekimlik ihtisasına ise 1921-1923 yılları arasında Yenibahçe Gureba Hastanesi cildiye kliniğinde başlamıştır.

Süheyl Ünver tıp tahsiline büyük bir özveriyle devam ederken sanatla olan bağını kuvvetlendirmeyi ihmal etmemiştir. Tıp tahsiline başladığı yıllarda babasından kalma bir dua kitabının tezhip süslemelerini incelerken bir beyefendinin dikkat çekmesi üzerine 1916 yılında Medresetü’l-Hattâtîn’den haberdar olmuştur.⁶ Burada dönemin ünlü sanatkârlarını tanıma fırsatı bulmuş; Yeniköylü Nûri Bey’den (Urunay) tezhip, Necmeddin Efendi’den (Okuy) ebru dersleri almıştır. Eniştesi hattat Hasan Rızâ Efendi’den sülüs ve nesih yazılarını meşketmiştir.⁷ Dönemin ünlü sanatkârlarının talebesi olma fırsatı Ünver’e farklı hususiyetler katmıştır. Hoca Ali Rıza’nın tedrisatından geçmek ise onda bir daha söndüremeyeceği sanat tutkusunu alevlendirmiştir:

“Sanat hevesim, hekimlik tahsilim esnasında inkişaf etti. Üsküdarlı Ressam Hoca Ali Rıza Bey’den resim dersi aldım. Medresetü’l-Hattatin’e Tıbbiye’deyken girdim tezhip, hat, minyatür öğrendim. Katı’ ile tanıştım. Sanata heves etmem fena olmadı. İnsanlığa karşı şefkat ve bağlılık hislerim arttı. Sanat beni mütevazı, sessiz ve kaygısız bambaşka bir adam yaptı. Yani ahlakımı düzeltmekte amil oldu.”⁸

Ünver, artık Üsküdarlı Hoca Ali Rıza ile daha derin bir bağ kurmuş tıpkı baba-oğul gibi olmuşlardır. Öyle ki, yanlarından eksik etmedikleri kırkambar çantalarıyla birlikte İstanbul’un muhtelif mekânlarını gezip seyreylemiş, ardından da resmetmişlerdir. Süheyl Ünver bu günleri şu cümlelerle ifade etmektedir: “Birlikte çıkıp resim yapardık. Daima tabiatın yapmamı tavsiye ederdi. Karakalem resmimi pek beğenirdi. Renklerle çalışmayı uzun seneler deneyemedim. Zira onun yaptıkları gibi olmaz diye. Daha cesaretim gelmemişti.”⁹

İki İstanbul âşığının yaşadığı bu kıymetli anlar Ünver’in sanat üslubunun şekillenmesine büyük kaynaklık etmiştir. Öyle ki Ünver, büyük ölçüde hocasının izinden gitmiş, yıllar sonra kaybolacak

⁵ Gülbün Mesara- Mine Esiner Özen, *Süheyl Ünver’in Konya Defterleri* (İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2013), 10.

⁶ Mesara- Özen, *Süheyl Ünver’in Konya Defterleri*, 10.

⁷ Sayar, “Ahmet Süheyl Ünver”, 42/350.

⁸ Süheyl Ünver, “Doktor Süheyl Ünver’le Mülakat” (İsmet Kerim Yenisey, Görüşme Transkripsiyonu), *Selâmet Dergisi* 2/44 (Mart 1948) 7.

⁹ Mesara- Özen, *Süheyl Ünver’in Konya Defterleri*, 10.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

tarihî mekânların kaydedilmesinde Üsküdarlı Ali Rıza'dan aldığı birikimi kullanmıştır. Ünver hocasına olan ünsiyetini şöyle dile getirmiştir:

“Beni hayatım boyunca koruyan Üsküdarlı Ressam Ali Rıza Bey, her şeyimi medyun olduğum, ahlâkı sanatından da büyük olan hocama doyamadım. Onunla baba-oğul gibi on beş yıl yaşadık. Ben bir rüya gördüm. O rüya hala devam ediyor. Ressam Ali Rıza Bey rüyası. Onun yaşayışı rüya âlemi idi. Onunla geçen on beş senem hayal imiş. Şimdi hakikat oldu. Çok gamlı bir hayatı oldu. Ama bunları yansıtmadı. Usta-çırak hayatı sürdürdük.”¹⁰

Ünver 1924'te başladığı asistanlık hayatına farklı kurumlarda devam etmiştir. Prof. Dr. Akil Muhtar Bey'in destek ve referansı ile 1927 yılında kendisine sanat ve tıp alanlarında büyük açılımlar oluşturacak Paris serüveni başlamıştır. Ünver Paris'te Pitik Hastanesi'nde Prof. Dr. Marcel Labbe'nin yanında dahiliye, nütrisyon ve tüp digestif üzerine çalışmıştır. Burada bulunduğu süre zarfında Paris Milli Kütüphanesi'ne giderek tıp, sanat tarihi, tezhip, minyatür ve el yazmaları üzerine çalışmalarda bulunmuştur.¹¹ Ünver Paris'te geçirdiği bu yılları şöyle aktarır:

“...1928-29'larda Paris'e gittim, orada Prof. Marcel Labbe ile tanıştım, onun yanında çalışmaya başladım. Baktım o da resim yapıyor; yaptığı resimleri gösterdi, gayet mükemmel suluboyalar. Burada Salon de Medicienne vardır, her sene ben orada resim teşhir ederim, dedi. Siz de süsleme üzerine çalışıyormuşsunuz, onları da koyalım, dedi. Dediğini yaptım, eserlerim orada teşhir edildi. Bütün bunlar benim fikrimi kuvvetlendiren şeyler oldu...”¹²

Paris'te geçirdiği süre zarfında Ünver kendisine bir muhit oluşturmuş, çok sevdiği memleketinin özlemine merak duyduğu meşgaleler ile ilgilenerek bastırmıştır.

1929-30 yılları arasında Türkiye ile Viyana olmak üzere çeşitli birimlerde görev almıştır. 28 Haziran 1930 günü yapılan sınavda başarı göstererek, aynı gün İstanbul Dârülfünunu Tıp Fakültesi Tedavi Kliniği ve Farmakodinami doçenti, 8 Kasım 1933'te ise Tıp Tarihi Enstitüsü'nün müdürü olmuştur. 1932 yılında Müzehher Hanım ile evlenmiş; 1936'da oğlu Aydın 1940'ta ise kızı Gülbün doğmuştur.

Ünver tıp alanında kaydettiği başarıların yanında 1936'da Medresetü'l-Hattâtîn'in bir devamı olarak açılan Güzel Sanatlar Akademisi'nde minyatür hocalığına başlamış, tıp tarihi hocalığı ile bu görevini sürdürmüştür. Topkapı Sarayı Müdürü Tahsin Öz'ün kendisine teklif etmesi üzerine Topkapı Sarayı'nda bir nakışhâne açılmış, Ünver burada 1954 yılına kadar hocalık yapmış; görevini 18 yıl sürdürmüştür. Süre zarfında Akademi'de bulunan öğrencileriyle birlikte İstanbul'un çeşitli kütüphane ve müzelerinde bulunan tezhip ve minyatür eserlerini bir araya toplamış ve 1952 yılında Topkapı Sarayı'nda bir sergi düzenlemiştir.

Ünver'in tarihî anlamda değer sahibi eserleri kaydetme merakı ve çabası ilerleyen senelerde yaptığı seyahatlerinde de kendisini göstermiş, 1951-52 yılları arasında gittiği Mısır, İran ve Irak gezilerinde bu ülkelerin kıymetli eserlerini hem yazılı olarak hem de resmini çizmek suretiyle defterine kaydetmiştir.

¹⁰ Ahmet Güner Sayar, *Ahmet Süheyl Ünver'le Sohbetler* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2021), 141.

¹¹ Ceylan Akgün Karaata, *Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Eğitimine Katkıları* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 19.

¹² Can, “Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (1898-1986) Kendi Dilinden Kısaca Hayatı”, 73.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

18 Mart 1951'de müdürü olduğu Tıp Tarihi Enstitüsü'ne 2000 kitap, toplamış olduğu 100.000 adet arşivlik malzemeyi bağışlamış ve bir "Dr. Ahmet Süheyl Ünver Arşivi ve Kütüphanesi" kurulmuştur.¹³

1950'li yıllar, Ünver için hem kariyerinde başarıya imza atarak Ordinaryus ünvanını aldığı hem de dağınık hâlde bulunan ve bir hazine sayılabilecek mimari eserleri kaydetme ve etrafa tanıtma çabasıyla geçirdiği bir yıl olmuştur. Bunun için Dâruşşifâ'nın 750. sene kutlamaları hasebiyle Kayseri'ye gitmiş, burada Selçuklu eserlerini tanıttığı bir sergi açmıştır. Tarihin tozlu raflarında kaybolmaması gereken bu birikimin neden kaydedilmesi gerektiğini Ünver, "Şayet Selçuklulardan günümüze 10 tane el yapması defter ulaşmış olsaydı biz bugün Batı'ya karşı daha kuvvetli olurduk. Onlar yapmamış, ben bunları yapmaya, ülkeme vakfetmeye gayret ettim. Ve bu topraklarda geleceğimize mütevazı bir katkıda bulunmak istedim."¹⁴ şeklindeki cümlelerle açıklamıştır. Akabinde Niğde ve Aksaray'ı da ziyaret edip buradaki tarihî eserleri fotoğrafını çekmek veyahut resmini çizmek suretiyle Orta Anadolu Defteri'ni oluşturmuştur. Bu esnada yaptığı suluboya eserleri, süreç içerisinde şu veya bu sebeple kaybolacak mimari eserlerin kaydedilmesinde ve bugüne ulaşmasında çok büyük rol oynamıştır. Ünver sonraki yıllarda Orta Anadolu'da bulunan eserleri tanıttığı bir suluboya sergisi açmış, bu eserlerden herkesin haberdar olmasını sağlamıştır.

1.3. Amerika Serüveni

Ünver akademik çalışmalar yapmak için 1958-59 yılları arasında ailesiyle birlikte gittiği Amerika'da Columbia Üniversitesi'nde ziyaretçi profesör olarak bulunmuştur.¹⁵ Amerika yolculuğuna çıkmadan evvel talebeleri Rauf Tunçay ile Uğur Derman'dan kendisini Amerika'da yalnız bırakmaması için mektuplaşmayı istemiş ve Derman'a "Kardeşim, orada nasıl bunalacağımı tahmin edebiliyorum. Memleketimden alacağım mektuplar beni kendime getirecek, ayakta tutacak. İşte senden istediğim budur, beni mektupsuz bırakmayacaksın."¹⁶ demiştir. Ünver, Amerika'da bulunduğu yıllarda müze ve kütüphanelerde Türk tezyinatına dair araştırmalarda bulunmuş, ülkemiz dışında bulunan hat ve minyatürlerin bir araya getirilerek resimli Türk tarihinin oluşturulmasına öncülük etmiştir. Bu amaçla Paris Milli Kütüphanesi ile Vatikan, Viyana ve Hollanda'daki kütüphanelerde Türk eserlerini tespit etmiştir. Kendisini tıp araştırmaları haricinde meşgul edecek bir uğraş bulmuştur; ancak yine de gurbet hayatı ona ağır gelmiştir. Ünver'in yaşadığı bu günleri kızı Gülbün Mesara şu ifadelerle anlatır:

"...O Amerika'yı hiç sevmedi. Kendini kütüphanelerde avuttu. İşte Public Library'e gitti, Morgan Kütüphanesi'ne gitti, orada Metropolitan Müzesi'nin depolarına indi. Philedelpia'ya geçtik, ağabeyim orada tahsil yapacaktı. Orada Free Library'e de gitmiş, bütün minyatürlü eserleri tespit etmiş. Fakat Amerika'da çok kalamadı, kaçtı. Çünkü Amerika'da kendisini tatmin edecek fazla bir şey bulamadı. O arada 'Cehennemnâme' diye bir defter doldurmuş."¹⁷

¹³ Karaata, *Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Eğitimiine Katkıları*, 24.

¹⁴ Ağırbaş, "Kendi Gök Kubbeimiz 11.Bölüm Ord. Prof. Süheyl Ünver", 00:26:30-00:26:50.

¹⁵ Lokman Coşkun, "Rauf Tunçay Arşivindeki Belgeler Işığında Süheyl Ünver'in Amerikan Kütüphaneleri Deneyimi", *Z Dergisi* 5 (2021), 349.

¹⁶ Samiha Uluant Ataman (ed.), *Gurbetnâme Süheyl Ünver-Uğur Derman Mektuplaşmaları* (İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2018), 21.

¹⁷ Gülbün Mesara, "Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Defter ve Dosyaları" (Mine Esiner Özen, Görüşme Transkripsiyonu), *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi* 415 (Mayıs 2008), 10.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

Müze ve kütüphanelerdeki araştırmalarına devam ettiği esnada Türk yazı ve tezyinatına dair çok fazla sayıda kıymetli esere rastlamış, büyük bir azim ve kararlılıkla eserlerin karakteristik yanlarını defterine çizmek suretiyle kaydetmiştir. Kültür ve medeniyetimize dair kaybolan eserlerin izini sürmenin yanında Ünver, New York'ta Kolombiya Üniversitesi'nde düzenlenen Mevlânâ gecesinde Mevlevîliğin Türk ve İstanbul bünyesinde kültürümüze etkisini anlatmış ve Mevlevîliğe dair topladığı hatıraları Ahmet Yakupoğlu'nun yağlıboya tabloları eşliğinde yayınlamıştır.¹⁸

Amerika'da bulunduğu süre zarfında özellikle kütüphanelere ve burada yer alan arşivlerin çeşitliliğine hayran kalan Ünver, düşüncelerini Rauf Tunçay'a gönderdiği bir mektubunda şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Şu Amerika kütüphanelerinin zenginliği, yalnız kitap değil, gazetelerin kesik makalelerinden bu resimlere kadar yer verilmesi... Bunları da kitaplar gibi tek tek sayıyorlar. Ben bir şey atmayarak ve boyuna toplayarak bir arşiv kurdum. Sizler de Amerika'da olduğu gibi bir arşiv kurun. Burada da tasnif olunmamış şeyler çok. Amma durmadan çalışıyorlar. Sizler de bir şey atmayın ve toplayıp kutular içinde tasnif edin. Amerika'da şehir şehir dolaşarak Türk eserlerini aramak için seneler lâzım... Ben iki şehirde bulduklarımın başa çıkamadım. Hayretler içindeyim.”¹⁹

Amerika serüveni Ünver'in oldukça istifade edeceği bir deneyim olmuş, kendisine yeni arayışlar ve kapılar açmıştır. Oradan aldığı ilhamla sayısını kendisinin bile tam hatırlayamadığı yeni defterler oluşturmuş, Türkiye'ye dönünce beraberinde getirdiği bu arşivi meraklılarına ve sevenlerine kavuşturacağını belirtmiştir. Vatanından ve muhitinden ayrılmak başlangıçta zor gelse de Amerika, Ünver'e yeni bir çalışma azmi kazandırmıştır. Bu yeni soluk hiç şüphesiz sanatına ve hâlet-i ruhiyesine yansımış; bu hususta Tunçay'a gönderdiği bir mektubunda şöyle sözler sarf etmiştir:

“15 ay sürecek Amerikan hayatımda 15 sene müddet de oturabilsem, göreceklerimi gördüm sayılamam ammâ çok istifade ettim. Kendime dönmem bir egoistlik değil noksanlarımı kendi bünyemiz çevresinde tamamlamak. Zira çok noksan taraflarım varmış. Beni avdetle daha sessiz, daha verimli çalışıyor görürsen şaşma. Benim gözümün ve kulağımın süzgeçlerinden her şeyi geçirmedim. Buna emin olun. Fakat muazzam bir ufuk genişliği içindeyim.”²⁰

1.4. Amerika Sonrası İstanbul

1959'da Amerika serüveni son bulan Ünver Türkiye'ye dönmüş, Amerika'daki kütüphanelerde büyük bir titizlikle tesadüf ettiği Türk kültür ve tezyinatına dair eserler hakkında topladığı bilgileri düzenlemeye koyulmuştur. Nihayetinde gerek minyatür gerekse Türk çiçek motiflerine kadar farklı alanlarda yaptığı çalışmalarını bir sergide sevenleri ile buluşturmuştur. 1960'lı yıllar Ünver için çok sevdiği İstanbul'unu karış karış gezerek, gördüğü bir abidevi yapıyı defterine kaydederek ve öğrencilerini bu mirastan haberdar kılarak geçmiştir.²¹ Bu gezilerde kendisine hoş gelen bir kareyi resmetmek için hemen kırkambar çantasından suluboya paletini ve kağıdını çıkarır, çizmeye başlardı. Kendisini izleyen meraklı gözlere aldırmadan çizimine odaklanır yüreğinde taşıdığı, etrafında gördüğü

¹⁸ Ataman, *Gurbetnâme Süheyl Ünver-Uğur Derman Mektuplaşmaları*, 48.

¹⁹ Coşkun, “Rauf Tunçay Arşivindeki Belgeler Işığında Süheyl Ünver'in Amerikan Kütüphaneleri Deneyimi”, 351.

²⁰ Coşkun, “Rauf Tunçay Arşivindeki Belgeler Işığında Süheyl Ünver'in Amerikan Kütüphaneleri Deneyimi”, 350.

²¹ Arslanoğlu, *Ahmet Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ne Bağışladığı Defterlerde İstanbul Notları*, 13.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

güzellikleri kaydetme tutkusu diğer her şeye galip gelir, adeta zaman dururdu. Hocası Ali Rıza Bey'den aldığı birikimi ve mirası yanında gezen talebelerine aktarır; İstanbul'u talebelerine de sevdirirdi.

İstanbul'un kültürel ve tarihî kimliğini yazarak ya da çizerek korumaya çalışan Ünver, Anadolu'daki miras için de aynı çaba içerisine girmiştir. Kayseri, Sivas, Tokat, Amasya, Konya, Afyon, Çankırı, Kastamonu, Edirne, Karaman ve Bursa gibi şehirleri ziyaret etmiş; topladığı bilgileri ve çizdiği resimleri bir defter oluşturmak suretiyle bir araya getirmiştir.²² Ziyaret ettiği şehirlere geliş amacı değişiklik gösterse de muhataplarına mutlaka şehirleri hakkında bilgi vereceği konferanslar düzenlemiştir. Ünver, gezileri esnasında abidevi yapıları ziyaret etmekle birlikte muhakkak kütüphanelere uğramış ve şehrin manevi muhafızlarına selam vermeyi ihmal etmemiştir.

1960'lı yılların sonlarına doğru İstanbul Üniversitesi'nin görevlendirmesiyle Roma, Hollanda ve Londra'ya gitmiştir. Tıpkı diğer seyahatlerinde olduğu gibi kütüphaneleri, müzeleri ve önemli yapıları gezmiş, buralar hakkında defterler hazırlamış, Türk kültürü ve tezyinatına dair ne bulduysa kaydetmiştir.²³

1.5. Sanat Atölyesi ve Vefatı

Ünver, İstanbul Üniversitesi'ndeki görevinden 1 Ağustos 1973 yılında emekli olmuş ancak Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsü'nde öğrenci yetiştirmeye devam etmiştir. Enstitüyü daha çok şahsi sanat atölyesi olarak kullanan Ünver, burada çeşitli sergilere göndermek üzere talebeleriyle birlikte sayısız eser üretmiştir. Adeta ikinci evi gibi kullandığı bu atölyede öğrencilerine sanatın teori ve pratiğiyle ilgili bir rehberlik yapsa da asıl yönlendirmesini kaybolmaya yüz tutmuş tarihî mirasın izini sürmek, peşinden gitmek noktasındaki teşvikleriyle yapmıştır. Ünver herkese müspet bir tutumla yaklaşmış, herkesi kendisinden üstün görmüştür. "Allah yolunda ve indinde talebe hocadan büyüktür" düsturuyla talebelerine karşı hitabında özenli olmuştur. Herhangi bir hoşnutsuzluk durumunda kırıp dökmeden cümle içine zekice yerleştirilmiş uyarılarla durumu düzeltmiştir.

1980'lerin başında birtakım sağlık sorunları nedeniyle eski çalışma temposu iyice yavaşlamıştır. 13 Kasım 1985 yılında rahatsızlanarak hastaneye kaldırılmıştır. Bu süre zarfında talebeleri Uğur Derman ile Çiçek Derman onu yalnız bırakmamış, hocalarının zihnini ve kalbini çok sevdiği muhitinden getirdikleri haberlerle rahatlatmışlardır. Ünver doktorların çabaları ile birkaç ay sağlık sorunu geçirmeden yaşamaya devam etse de 14 Şubat 1986 günü rahatsızlığının nüksetmesiyle vefat etmiştir. Cenazesi 17 Şubat'ta Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yapılan bir törenle Fatih Camii'ne götürülmüş, cenaze namazının ardından Edirnekapı Sakızağacı Şehitliği'ne defnedilmiştir.

2. Ünver'in Vasiyeti

"Beni sakın öldü sanmayın. Bütün hayatımın yaşanmış seneleri Süleymaniye Kütüphanesi'nde Türk kültürü arşivimle binlerce not ve hatıra defterlerimin içinde. Mündericat ve resimlerim emrinize âmâde. Ben hayatımda Tanrı'nın lütfu büyüklerim, eş ve dostlarımla tevaccüh ve

²² Karaata, *Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Eğitimine Katkıları*, 27.

²³ Arslanoğlu, *Ahmet Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ne Bağışladığı Defterlerde İstanbul Notları*, 15.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

dualarıyla cidden bahtiyar bir ömür sürdüm. Darısı dostlar başına. Benim için konuşmalar yapmağa lüzum yok. Ama Süleymaniye ve Ankara'da arşivimden programlı uğraşların lüzumuna dair konuşun. Kabir ziyaretlerine lüzum yok. Benim yazdıklarımından bahsetmeyin. Seçtiğim konular üzerine laf olsun diye konuşmayın. Onları ve şimdiye kadar akledemeyerek üzerinde durmadığım ilginç konularımı bensiz olarak benimseyin. Boş vakit geçirmeyip benim gibi her şeyi değerlendirin. İnanın ki diğer insanları bıktıracak kadar çok yaşarsınız. Boş geçen her vakit sizleri ölüme götürür. Acıyın kendinize.”²⁴

3. Ünver'in Manevi Arayışları

Hayatını anlamlı yaşamaya adanmış ve döneminin hezarfenlerinden olan Ünver, akl-ı selim, zevk-i selim ve kalb-i selim sahibidir. Çok küçük yaşlardan itibaren ailesinin teşviki ve ona ayrıcalıklı bir muhit miras bırakmaları sebebiyle kendisini ilim öğrenmeye adanmış, alanında yetkin bir tıbbiyeli olmuştur. Bu onun akl-ı selim oluşunun bir örneğidir. Küçük bir çocuk iken dahi yüreğinde bir potansiyel olarak bulunan çizme, boyama, kaydetme isteği hayatında bulunan önemli isimlerin ufak dokunuşlarıyla ve ilerleyen yıllarda da hususiyet sahibi kimselerin hayatına dahil olmasıyla birlikte estetik bir hâl kazanmıştır. Şüphe yok ki bu dokunuş, onun zevk-i selim yönünü besleyen bir girişim olmuştur. Onu kalb-i selim sahibi olmaya yönlendiren şey ise manevi arayışları ve iz sürmeleridir.

Ünver hakkında kaleme alınan çalışmalarda, onun herhangi bir konu hakkında sohbet ettiğinde veyahut yazdığı defterlerinde muhakkak değindiği bazı tasavvuf büyükleri bulunmaktadır. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Kuşadalı İbrahim Efendi, Ahmed Amiş Efendi ve Balıkesirli Abdulaziz Mecdi Tolun onun hayatında manevi arayışlarına yön veren veli kimselerdir.

Amiş Efendi, Mustafa Enver Bey'in Tırnova'dan hocası ve hemşehrisidir.²⁵ Ünver'in Amiş Efendi ile tanışıklığı küçük yaşlara dayanmaktadır. Ailesi Amiş Efendi'yi ziyaret ettiğinde Ünver elini öpmüş, kendisinden şöyle bir dua almıştır: “Bu çocuk büyür gider, beni unutmaz.” Bir sözü daha var: “Bu çocuk hayatta asla pişman olmaz”²⁶. Aradan yıllar geçmesine rağmen Ünver, efendi hazretlerini unutmamış sözlerini derlediği bir “Amişnâme” isimli defter hazırlamıştır. 1920'li yıllarda Ünver'in Amiş Efendi'nin sohbetlerine katılması kronolojik anlamda mümkün görünmektedir. Ancak Ünver'in babası yeni vefat ettiği için annesi, kendisini korumak adına onun bir tekkeye intisap etmesini yasaklamıştır.²⁷ Bu yüzden ki Ünver, Amiş Efendi'nin sohbetine katılma imkânı bulamamıştır.

9 Mayıs 1920 yılında Fatih Türbedârı Ahmed Amiş Efendi'nin vefatı sebebiyle cenaze namazını Abdülaziz Mecdi Efendi kıldıracaktı. Ünver ile arkadaşı bu cenazeye iştirak etmek için yol alırken birden Mecdi Efendi ile karşılaşır. Ünver'in arkadaşı büyük bir ihtiramla Mecdi Efendi'nin ellerine sarılır ve ondan dua alır. Aradan çok geçmeden duanın kabul olduğunu gören Ünver çok etkilenmiştir. Bu karşılaşma ile Ünver, Mecdi Efendi'nin manevi iklimine intisap etmiştir. Balıkesirli Abdulaziz Mecdi Efendi, Ünver'in sohbet şeyhidir ve kendisinden şöyle bahseder:

²⁴ Mesara, “Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Defter ve Dosyaları”, 9.

²⁵ Sayar, *Ahmet Süheyl Ünver'le Sohbetler*, 15.

²⁶ Sayar, *Ahmet Süheyl Ünver'le Sohbetler*, 103.

²⁷ Arslanoğlu, *Ahmet Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ne Bağışladığı Defterlerde İstanbul Notları*, 17.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| *Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life*

“...Mecdi Efendi çok kıymetli, büyük adam. Ben onun nüsha-ı sânisiyim. O benden görüyor, işitiyor...”²⁸, “Mecdi Efendi benim rûhî babam. Bir tekke şeyhi değildi. Ben 22 yıl onun sohbetinde bulundum. Siz nasıl tezhiple uğraşıyorsanız, Mecdi Efendi de 22 yıl benimle nakış işler gibi meşgul oldu.”²⁹

Bu beraberlik Mecdi Efendi'nin vefatına kadar devam etmiştir. Ünver vefat haberini büyük bir teessür ile karşılamış, bundan sonra manevi yolculuğuna yalnız devam etmiştir. Abdulaziz Mecdi Efendi, manevi anlamda Ünver'e rehberlik etmekle birlikte evliliğine de vesile olmuş, Aydın ve Gülbün Ünver'in ismini koymuştur. Dolayısıyla Mecdi Tolun, Ünver'in hayatına her bakımdan mâl olmuş, onu kalb-i selîme yol alması noktasında yönlendiren önde gelen isimlerden olmuştur.

4. Ünver'in Sanat Üslubu

Ahmet Süheyl Ünver, çalışmanın başında da belirtildiği gibi son derece kültürlü ve sanatsal açıdan da fazlasıyla kabiliyetli olan bir anne ve babanın evladıdır. Onun sanata yetkinliği bir anlamda ırısı, bir anlamda da içerisinde bulunduğu muhitin etkisiyle oluşmuştur. Ünver çok küçük yaşlardan itibaren güzeli görerek büyümüş ve güzelin farkındalığına varmış; böylece estetik zevkleri oluşmaya başlamıştır. İlerleyen yıllarda Medresetü'l-Hattâtin'e de başlamasıyla yüreğinde bir potansiyel olarak bulunan estetik zevkleri, şahsi bir sanat üslubuna dönüşmüştür. Necmeddin Okyay, Yeniköylü Nuri Bey, Hasan Rıza Efendi gibi isimlerin dizinin dibinde olmuş, hocaları Ünver'i adeta bir mücevher gibi işlemiş, yetiştirmiştir. Genç bir tubbiyeli iken yollarının Üsküdarlı Hoca Ali Rıza ile kesişmesi onun hayatında bir dönüm noktası olmuş, artık kendisini hocasının mahir ellerine emanet etmiştir.

Ünver, hayatına mâl olan bu hususiyet sahibi şahıslarla tanışarak kendini inşa etmiştir. İstanbul'un yitip gitmeye yüz tutmuş güzelliklerini kaydetme çabası Ünver'i sanat için sanat yapmaktan, tarihi kaydetmek için sanat yapmaya yönlendirmiştir. Bu yüzdendir ki Ünver pek çok sanat dalını deneyimlemiş; ancak güzel İstanbul'unu koruma isteği herhangi bir sanat dalında derinleşmesini az da olsa engellemiştir. Bu bağlamda Ünver, Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'dan “resim çizmeyi” öğrendikten sonra kaybolmaya yüz tutmuş tarihin, mimarinin ve güzelin peşine düşmüştür. Yanına kırkambar çantasını alıp mekân fark etmeksizin ecdâd yadigarı âbidevî eserleri çizmeye başlamıştır. Ünver, bu amaçla çizdiği çalışmalarının herhangi bir sanatsal gaye gütmemediğini ve bu çalışmaların bir sanat eseri sayılamayacağını belirtmiştir. Asıl amacının yitip giden İstanbul sokaklarını ve yapılarını kaydetmek olduğunu eklemiştir. Ancak Ünver, her ne kadar bu resimlerin bir sanat eseri mesabesinde olmadığını ifade etse de ona yıllar sonra tesadüf eden sanatseverler için bu çalışmalar rafine bir zevkin ürünüdür. Resimlerde kullandığı renkler, oran-orantı, perspektif ve canlılık adeta Ünver'in gözünden o kareyi yansıtmaktadır.

Sonuç

Ahmet Süheyl Ünver, sahip olduğu müktesebâtıyla hiç şüphesiz çağının hezarfenlerindedir. İçerisinde bir kuvve olarak bulunan yeteneği ve ilgiyi küçük sayılabilecek bir yaşta keşfetmiş, harekete

²⁸ Sayar, *Ahmet Süheyl Ünver'le Sohbetler*, 126.

²⁹ Sayar, *Ahmet Süheyl Ünver'le Sohbetler*, 260.

ZEHRA BETÜL TİNKİR | Kendi Hayatının Müzehhibi Olarak Süheyl Ünver'i Tanımak
| Getting to Know Süheyl Ünver as The Illuminator of His Own Life

geçmiş ve işlemiştir. Bu farkındalığı; doğduğu, büyüdüğü muhit ile alakalı olsa da Ünver, daima bir meşgale bularak kendine ve ilgilerine kayıtsız kalmamıştır. Uğraştığı meşgalelerini hayatının en önemli kazancı olarak görmüş ve bunları kültürün bir parçası olarak kabul etmiştir. Sahip olduğu doktorluk mesleğindeki başarısını yaptığı tezhip, ebru, suluboya sanatlarına borçlu olduğunu kendi sözleriyle ifade etmiş, çevresine; onu tanıyan ya da tanımayan binlerce kişiye bir meşgale sahibi olmalarını tavsiye etmiştir. Ünver için İstanbul bir incidir. Çok sevdiği bu şehrin yapılarının, mezar taşlarının, manzaralarının daima koruyucusu olmuş; eserlerinde sevdiği İstanbul'u resmetmiştir. Ne var ki dönemin zihniyeti bu güzide şehrin yapılarına da yansımış, âbidevî eserler bir bir yok olmaya başlamıştır. Ünver bu noktada sanatını ve sahip olduğu kabiliyetini yok olmak üzere olan bu güzellikleri kaydetme noktasında kullanmış; bu eserlerden arşiv oluşturmuştur. Ünver'in güttüğü bu dava bir tek İstanbul için değil; Anadolu'nun her bir şehri hatta ve hatta seyahat ettiği ülkeler içindir. Bu bağlamda sayıları binleri bulan defterler oluşturmuş, her gittiği ülke veya şehirde muhakkak Türk kültüründen izler bulabileceği birtakım araştırmalar yapmıştır. Kongreler, sergiler, sempozyumlar düzenlemiştir. Ünver, kızı Gülbün Mesara'ya verdiği tavsiyelerde olduğu gibi kalbinin en kıymetli köşesinde, içerisine hüznün ve üzüntünün asla giremediği, kendisine ait olan, orada; kendi dünyasında insanlara hizmet eden bir şahıs olmuş, vefatına kadar bu düsturla hayatını sürdürmüştür.

Kaynakça

- Ağırbaş, N. "Kendi Gök Kubbemiz 11. Bölüm Ord. Prof. Süheyl Ünver". YouTube. 7 Nisan 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=n58baHDqGys>
- Arslanoğlu, E. N. *Ahmet Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ne Bağışladığı Defterlerde İstanbul Notları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Ataman, S. U. (ed.). *Gurbetnâme Süheyl Ünver-Uğur Derman Mektuplaşmaları*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2018.
- Can, T. "Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (1898-1986) Kendi Dilinden Kısaca Hayatı". *Türk Yurdu Dergisi* 318 (2014), 71-76.
- Coşkun, L. "Rauf Tunçay Arşivindeki Belgeler Işığında Süheyl Ünver'in Amerikan Kütüphaneleri Deneyimi". *Z Dergisi* 5 (2021), 349-354.
- Karaata, C. A. Ord. Prof. Dr. *Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Eğitimi Katkıları*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Mesara, G.- Özen, M. E. *Süheyl Ünver'in Konya Defterleri*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2013.
- Mesara, G. "Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Defter ve Dosyaları" (Mine Esiner Özen, Görüşme Transkripsiyonu). *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi* 415 (2008). 6-12.
- Sayar, A. G. "Ahmet Süheyl Ünver". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/350. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Sayar, A. G. *Ahmet Süheyl Ünver'le Sohbetler*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2021.
- Ünver, S. "Doktor Süheyl Ünver'le Mülakat" (İsmet Kerim Yenisey, Görüşme Transkripsiyonu). *Selâmet Dergisi* 2/44 (1948), 71-77. <https://katalog.idp.org.tr/pdf/3585/6876>